

STM / RONK lausunto; Valtioneuvoston tiedonanto yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Romaniasiaain neuvottelukunta (RONK) kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston tiedonannosta. RONK pitää tiedonannon lähtökohtaa välttämättömänä, jotta hallitus sitoutuu jatkamaan EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelman (2020–2025), EU:n ja Suomen lainsäädännön, ihmisoikeussopimusten ja valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisten linjausten mukaista Rasismien vastaisen ja hyvien väestösuhteiden edistämisen ohjelman toimeenpanoa. RONK näkee hyvät väestösuhteet edellytyksenä kaikkien suomalaisten ja Suomessa asuvien perusoikeuksien toteutumiselle, syrjäytymisen ehkäisylle ja Suomen sisäiselle turvallisuudelle.

RONK edellyttää, että valtioneuvosto tunnistaa rasismiksi merkittäväksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Rasismi on ajatusmalli, jossa ihmisryhmiä määritellään alempiarvoiseksi esim. etnisen alkuperän, ihonvärin, kansalaisuuden, kulttuurin, äidinkielen tai uskonnon perusteella. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen edellyttää eri syrjintäperusteiden yhtäaikaista huomioimista, sillä monet kokevat syrjintää useammasta syystä. Esimerkiksi tietynlaisia vaatteita käyttäviin naisiin kohdistuu moninkertaista rasismia sukupuolen, etnisyyden ja uskonnon takia.

RONK huomauttaa, että romanit ovat Suomen perustuslaissa ja ihmisoikeussopimuksissa suojeltu vähemmistöryhmä. Romanian kokema syrjintä kaikilla elämän osa-alueilla on tutkitusti erittäin yleistä ja heikentää mm. romanilasten uskoa tulevaisuuteen.

RONK muistuttaa, että valtioneuvoston periaatepäätös STM/2023/11 sitoo Suomea vuoteen 2030 asti EU:n puiteohjelman mukaisen Romanipoliittisen ohjelman (Rompo) toimeenpanoon, jonka tavoitteet ovat romanien yhdenvertaisuus, osallisuus ja osallistuminen sekä rasismien poistaminen. Ohjelma on valtavirtaistettu Yhdenvertainen Suomi -ohjelman OM 2021:34 ja Työelämän monimuotoisuusohjelman TEM 2021:10 toimeenpanoon, joiden jatkaminen on romanipolitiikan edellytys.

OM 2021:34 jatkossa painotettavat tavoitteet	OM 2021:34 hyvin edenneet tavoitteet
5. Jatettava hyvien väestösuhteiden politiikan kehittämistä ja varmistetaan turvallinen arki kaikille.	3. Vahvistettu viranomaisten yhdenvertaisuusosaamista eri tasoilla
7. Puututtava vihapuheeseen systemaattisella toiminnalla ja yhteistyöllä.	6. Kannustettu kuntia aktiiviseen yhdenvertaisuuden ja antirasismien edistämiseen
1. Tunnistettava ja purettava yhteiskunnan eriarvoistavia rakenteita (sisältäen tavoite 2, työelämäsyöjinnän poistaminen)	4. Kasvatettu tietoisuutta rasismista ja sen eri muodoista (sisältäen 8, kehitetty rasismiin liittyvää tutkimusta ja tiedonkeruuta)

RONK edellyttää, että valtioneuvoston on turvattava Yhdenvertainen Suomi -ohjelman vaikutusten arviointi ja toimeenpano. RONK painottaa, että kansalaisyhteiskuntaa ja tasa-arvoelimiä on paitsi kuultava, myös taattava jatkossakin merkityksellinen osallistuminen rasisminvastaista ohjelmaa seuraavan ja arvioivan työryhmän toimintaan, jotta strategiassa huomioidaan rasismia kokevien kansalaisten ääni. RONK odottaa kiireellisiä ja hyvin resursoituja toimia rasismien poistamiseksi.